

Струка (назив):		ЕЛЕКТРОТЕХНИКА		
Занимање (назив):		Аутоелектричар		
Предмет (назив):		ЕЛЕКТРИЧНИ И ЕЛЕКТРОНСКИ СИСТЕМИ НА ВОЗИЛУ		
Опис (предмета):		Стручни-теоријски предмет		
Модул (наслов):		ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ И ЕЛЕКТРОХЕМИЈСКИ ИЗВОРИ СТРУЈЕ НА ВОЗИЛИМА		
Датум:	2021. године	Шифра:	Редни број:	01
Сврха				
Оспособити ученике за обављање послова одржавања и отклањања неисправности на електричним машинама и електрохемијским изворима струје на возилу.				
Специјални захтјеви / Предуслови				
За несметано праћење овог предмета и достизање наведених исхода учења, неопходно је да ученици имају адекватна знања, вјештине и компетенције стечене из предмета основе електротехнике и физике у првом разреду и праћење програма из основа електротехнике и електронике у другом разреду.				
Циљеви				
Схватање значаја и улоге електричних машина на возилу;				
Теме				
1. Електричне машине на возилу 2. Електрохемијски извори струје на возилу				
Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
1. Електричне машине на возилу	- опише основне машине једносмјерне струје; - дефинише електропокретаче (улога, принцип рада, конструкција и	- разумије конструкцију и принцип рада машина за једносмјерну струју; - разумије улогу, принцип рада,	- савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове, - ефикасно планира и организује вријеме, - испољи позитиван однос према значају	Наставник ће: - при обради појединих наставних јединица користити паное, слике, цртеже, примјере електричних машина на возилу; - користи мултимедијалне презентације и симулације рада појединих елемената електричних машина на возилу;

	врсте) и електричне шеме веза; - одржава, поправља и испитује различите врсте електропокретача; - опише специјалне машине на возилима (са сталним магнетима, корачни мотори, серво мотори); - одржава, поправља и испитује специјалне машине; - опише основне машине наизмјеничне струје; - опише алтернатор (улога, принцип рада, конструкција, регулатор) и електричне шеме веза; - одржава, поправља и испитује алтернатор.	конструкцију и врсте електропокретача; - изврши провјеру исправности и поправак електропокретача; - разумије конструкцију и принцип рада специјалних машина на возилу; - разумије конструкцију и принцип рада машина за наизмјеничну струју; - изврши провјеру исправности и поправак алтернатора.	спровођења прописа и стандарда који су важни за његов рад, - испољи љубазност, комуникативност, ненаметљивост и флексибилност у односу према сарадницима, - одговорно рјешава проблеме у раду, прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност на тимски рад, - испољи позитиван однос према професионално - етичким нормама и вриједностима, - испољи иницијативу и предузимљивост, - показије добру ручну спретност, моторичку координацију, има добар слух и вид, - испољава одличну способност за разумијевање сложених технолошких структура, система, цртежа и информација, - испољава способност самосталног рјешавања проблема и	- користити расположиве софтверске пакете за изучавање електричних машина на возилу; - приликом теоријске обраде електропокретача и алтернатора користити уређаје и опрему из радионице;
2. Електрохемијски извори струје на возилу	- опише принцип рада оловног акумулатора;	- разумије конструкцију, главне дијелове, одржавање и експлоатацију	цртежа и информација, - испољава способност самосталног рјешавања проблема и	Наставник ће: - при обради појединих наставних јединица користити паное, слике, цртеже и примјере електрохемијских

	- објасни главне дијелове оловних акумулатора; - дефинише напоне акумулатора; - врши одржавање и експлоатацију оловних акумулатора; - врши пуњење акумулатора и опише конструкцију исправљача за пуњење; - врши испитивање исправности оловних акумулатора; - објасни врсте и конструкцију осталих типова акумулатора - опише правце и тенденције развоја електрохемијских извора струје	оловних акумулатора; - разумије начин пуњења оловних акумулатора; - разумије конструкцију, главне дијелове, одржавање и експлоатацију других врста акумулатора; - разумије правце и тенденцију развоја електрохемијских извора струје.	самосталност у раду.	извора струје на возилу; - користи мултимедијалне презентације и симулације рада појединих елемената електрохемијских извора струје; - користити расположиве софтверске пакете за изучавање електрохемијских извора струје на возилу; - приликом теоријске обраде користити уређаје и опрему из радионице.

Интеграција

- Електротехнички материјали;
- Основе електротехнике;
- Физика;
- Практична настава;

- Математика
Извори
- Уџбеник одобрен од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске;   - Друга стручна и теоријска литература;   - Интернет.
Оцјењивање
Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријима оцјењивања ученике је потребно упознати на почетку изучавања модула.

Струка (назив):	ЕЛЕКТРОТЕХНИКА			
Занимање (назив):	Аутоелектричар			
Предмет (назив):	ЕЛЕКТРИЧНИ И ЕЛЕКТРОНСКИ СИСТЕМИ НА ВОЗИЛУ			
Опис (предмета):	Стручни-теоријски предмет			
Модул (наслов):	ЕЛЕКТРИЧНЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ И ОСВЈЕТЉЕЊЕ НА ВОЗИЛИМА			
Датум:	2021. године	Шифра:	Редни број:	02

Сврха

Оспособити ученике за упознавање основних елемената електричних инсталација и освјетљења на возилу, тражење и поправка кварова и коришћење документације.

Специјални захтјеви / Предуслови

За несметано праћење овог предмета и достизање наведених исхода учења, неопходно је да ученици имају адекватна знања, вјештине и компетенције стечене из предмета техничко цртање и основе електротехнике.

Циљеви

Стицање теоретских и практичних знања из електричних инсталација и освјетљења на возилима

Теме

1. Електричне инсталације на возилима
2. Освјетљење на возилима

Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
1. Електричне инсталације на возилима	- опише врсте електричних инсталација на возилима; - објасни проводнике и избор пресјека; - опише и објасни	- одабере електричне шеме, пронађе квар и замијени неисправни дио инсталације; - одабере врсту проводника и одговарајући пресјек	- савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове, - ефикасно планира и организује вријеме, - испољи позитиван однос према значају	Наставник ће: - при обради појединих наставних јединица користити паное, слике, цртеже, примјере електричних инсталација на возилу; - користи мултимедијалне презентације и симулације рада појединих елемената електричних

	осигураче на возилима; - опише и објасни прекидаче и микропрекидаче на возилима; - објасни релеје на возилима; - опише прибор за повезивање; - опише симболе и означавање крајева проводника; - користи електричне шеме карактеристичних система на возилима.	на основу табела; - разумије елементе инсталације, провјери исправност и изведе замјену неисправних: осигурача, прекидача, микропрекидача и релеја.	спровођења прописа и стандарда који су важни за његов рад, - испољи љубазност, комуникативност, ненаметљивост и флексибилност у односу према сарадницима, - одговорно рјешава проблеме у раду, прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност на тимски рад, - испољи позитиван однос према професионално – етичким нормама и вриједностима, - испољи иницијативу и предузимљивост, - показује добру ручну спретност, моторичку координацију, има добар слух и вид, - испољава одличну способност за разумијевање сложених технолошких структура, система, цртежа и информација, - испољава способност самосталног рјешавања проблема и	инсталација на возилу; - користити расположиве софтверске пакете за изучавање електричних инсталација на возилима; - приликом теоријске обраде елемената електричних инсталација користи уређаје и опрему из радионице;
2. Освјетљење на возилима	- опише освјетљење пута; - опише фарове за освјетљење пута; - опише свјетлосне и звучне сигналне уређаје; - објасни контролно-сигналне лампе; - објасни контролне инструменте.	- провјери исправност и правилно изведе замјену фарова и сијалица; - користи уређаје за подешавање; - провјери и замијени сигнално-контролне лампе и инструменте.	- испољи иницијативу и предузимљивост, - показује добру ручну спретност, моторичку координацију, има добар слух и вид, - испољава одличну способност за разумијевање сложених технолошких структура, система, цртежа и информација, - испољава способност самосталног рјешавања проблема и	Наставник ће: - при обради појединих наставних јединица користити паное, слике, цртеже, примјере освјетљења на возилу; - користи мултимедијалне презентације и симулације рада појединих дијелова освјетљења на возилу; - користити расположиве софтверске пакете за изучавање електричног освјетљења на возилима; - приликом теоријске обраде елемената електричних инсталација користи уређаје и опрему из радионице;

			самосталност у раду.	
Интеграција				
- Техничко цртање; - Основе електротехнике; - Физика; - Практична настава.				
Извори				
- Уџбеник одобрен од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске; - Друга стручна и теоријска литература; - Интернет.				
Оцјењивање				
Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријима оцјењивања ученике је потребно упознати на почетку изучавања модула.				

Струка (назив):		ЕЛЕКТРОТЕХНИКА		
Занимање (назив):		Аутоелектричар		
Предмет (назив):		ЕЛЕКТРИЧНИ И ЕЛЕКТРОНСКИ СИСТЕМИ НА ВОЗИЛУ		
Опис (предмета):		Стручни-теоријски предмет		
Модул (наслов):		СИСТЕМИ ПАЉЕЊА И РАЧУНАРСКО-УПРАВЉАЧКИ СИСТЕМИ НА ВОЗИЛУ		
Датум:	2021. године	Шифра:	Редни број:	03
Сврха				
Оспособити ученике за обављање послова одржавања и отклањања неисправности на систему паљења и рачунаско-управљачким системима на возилу.				
Специјални захтјеви / Предуслови				
За несметано праћење овог предмета и достизање наведених исхода учења, неопходно је да ученици имају адекватна знања, вјештине и компетенције стечене из предмета основе електротехнике и физике у првом разреду и праћење програма из основа електротехнике и електронике у другом разреду.				
Циљеви				
Схватање значаја и улоге система паљења и рачунарско-управљачких система на возилу;				
Теме				
1. Системи паљења на возилу 2. Рачунарско-управљачки системи на возилу				
Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			
1. Системи паљења на возилу	- опише батеријски систем паљења бензинских мотора; - опише класични батеријски систем паљења, угао	- објасни конструкцију и принцип рада, покаже елементе и објасни систем батеријског система	- савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове, - ефикасно планира и организује вријеме, - испољи позитиван	Наставник ће: - при обради појединих наставних јединица користити паное, слике, цртеже, примјере системе паљења на возилу; - користити мултимедијалне презентације и симулације рада

	претпаљења, индукциони калем, свјећице, осцилограм високог и ниског напона; - објасни транзисторско паљење с механичким контактима; - објасни бесконтактно, транзисторско паљење са Холовим и индуктивним давачем; - опише потпуно електронско паљење, електронску управљачку јединицу, регулацију детонације; - дефинише даваче електронског система паљења: броја обртаја, притиска, темпаратуре, положаја лептира,	паљења са механичким контактима; - изврши промјену исправности примарног и секундарног струјног кла система паљења са механичким контактима; - објасни појам угла претпаљења и улогу регулатора; - разликује елементе и принцип рада транзисторског паљења са механичким контактима; - изврши провјеру исправности комутатора; - разликује елементе и принцип рада бесконтактног паљења са Холовим ефектом и индуктивним давачем; - изврши провјеру исправности и	однос према значају спровођења прописа и стандарда који су важни за његов рад, - испољи љубазност, комуникативност, ненаметљивост и флексибилност у односу према сарадницима, - одговорно рјешава проблеме у раду, прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност на тимски рад, - испољи позитиван однос према професионално - етичким нормама и вриједностима, - испољи иницијативу и предузимљивост, - показије добру ручну спретност, моторичку координацију, има добар слух и вид, - испољава одличну способност за разумијевање сложених технолошких структура, система, цртежа и информација, - испољава способност самосталног рјешавања	појединих елемената електсистема паљења на возилу; - користити расположиве софтверске пакете за изучавање система паљења на возилу; - приликом теоријске обраде користити уређаје и опрему из радионице;

	самопаљење; - опише дијагнозу система.	замијени неисправне елементе у бесконтактним системима паљења; - објасни улогу и принцип рада свих елемената система потпуног електронског паљења возила; - изврши провјеру исправности и замијени неисправне елементе у потпуно електронском систему паљења; - изведе дијагнозу давача и правилну замјену.	проблема и самосталност у раду.	
2. Рачунарско-управљачки системи на возилу	- опише и објасни дијелове рачунарско-управљачког система; - дефинише електронску управљачку јединицу; - опише услове употребе и	- објасни улогу, принцип рада и конструкцију управљачке јединице; - објасни улогу, врсте, принцип рада и конструкцију основних извршних елемената на возилу; - упореди измјерене електричне величине са референтним		Наставник ће: - при обради појединих наставних јединица користити паное, слике, цртеже и примјере рачунарско-управљачких система на возилу; - користити мултимедијалне презентације и симулације рада рачунарско-управљачких система на возилу; - користити расположиве софтверске пакете за изучавање рачунарско-управљачких система на возилу; - приликом теоријске обраде користити

	структуру појединих система мјерења и регулације; - опише улазни сигнал, мјерења; - објасни обраду сигнала; - опише излазне сигнале, конверзије, појачање; - дефинише извршне елементе на возилу; - опише релеји и електромагнете; - објасни брызгалке; - објасни вентили за враћање издувних гасова у усисну грану; - објасни регулаторе притиска пуњења; - опише самодијагностику система.	вриједностима извршних елемената на возилима помоћу дијагностичких уређаја; - изведе провјеру електронске управљачке јединице и њених излазних степена; - изведе замјену неисправних извршних елемената.		уређаје и опрему из радионице;
Интеграција				
1. Електротехнички материјали; 2. Основе електротехнике; 3. Физика; 4. Практична настава; 5. Математика				
Извори				

- Уџбеник одобрен од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске;
- Друга стручна и теоријска литература;
- Интернет.

Оцјењивање

Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријима оцјењивања ученике је потребно упознати на почетку изучавања модула.